

Ponorka K-141 KURSK

Když se 14. srpna 2000 roznesla světem zpráva o nehodě a následné katastrofě ruské ponorky Kursk, vystala řada dohadů o příčinách i o správnosti postupu velení ruského námořnictva. Pokud se ve světě těchto událostí podíváme na historii ponorkového loďstva obecně, zjistíme, že tato nehoda není ani první a nebude zřejmě ani poslední. Pohyb pod mořskou hladinou je pohybem ve tmě, a i když moderní technika značně zlepšila podmínky pro zjišťování překážek potažmo nepřítelů, stále jde o pohyb ve tmě. Přičteme-li k této situaci i chyby lidského činitele všech úrovní řízení tohoto pohybu, jsou podobné nehody neodvratné a zákonité.

Co je ponorka K-141 Kursk? Jde o jednu ze skupiny ruských atomových ponorek zařazených podle kódů NATO do třídy Oscar II (projekt 949A). Její stavba byla zahájena v roce 1992. Spuštěna na vodu byla v květnu 1994 a do služby v Severní flotile zařazena 30. prosince 1994. Je jednou z řady ponorek této třídy postavených v letech 1982 až 1997. Ve srovnání s konvenčními ponorkami známými z bojů 2. světové války je to kolos co do rozměrů i co do výzbroje.

Svou délkou 154 m, šířkou trupu bez kormidel 18,5 m a výškou 9,2 m je pro běžného suchozemce nepředstavitelným plavidlem. Při vysunutých bočních vodorovných kormidlech se šířka ponorky zvětší na 25 m. Výtlačk vynořené ponorky je 14 200 t a po ponoření vzroste na 24 000 t. Ponorka se může ponořit až do hloubky 500 m, přičemž operační hloubka ponoření je 300 m. Osádka tvoří 103 až 130 námořníků. Je nástupcem jaderných ponorek třídy Oscar (projekt 949), které byly cca o 10 m kratší.

Trup je tvořen vnitřním a vnějším pláštěm z nízkomagnetické (titanové) oceli. Prostor mezi tlakovým trupem a vnějším pláštěm

široký až 3,5 m zvyšuje odolnost ponorky proti účinkům zásahu torpédem a snižuje pronikání vnitřního hluku vně ponorky. Vnější plášť ponorky je pokryt šupinami, které snižují odrazivost signálu aktivních sonarů i odraz radarových signálů na hladině. Není to „neviditelná“ ponorka, ale hůře zjištělná.

Pohon zajišťují dvě parní turbíny, každá o výkonu přes 36 000 kW. Páru pro ně vyrábějí dva jaderné reaktory typu OK-650b o výkonu 2x 190 MW. Rychlost ponorky na hladině je 16 uzlů a pod hladinou až 33 uzlů.

Ponorky třídy Oscar II jsou vyzbrojeny až 24 řízenými křídlatými střelami 3M-45 Granit (v některých pramenech uváděno Granat, v kódu NATO SS-N-19 Shipwreck) s doletem až 550 km a s možností jejich vypuštění při plavbě pod hladinou. Odpalovací kontejnery jsou po dvanácti na obou stranách trupu ponorky v prostoru mezi vnitřním a vnějším pláštěm pod úhlem 40°. Každý odpalovací kontejner je uzavřen vodotěsným víkem. Kryty ve vnějším plášti ponorky uzavírají vždy dva kontejnery, takže na každé straně ponorky je po šesti obdélníkových krytech. Před jejich odpálením je kontejner zaplaven vodou a otevřeno jeho víko a kryt. Odpálení raket Granit je možné do 30 m hloubky plavby jednotlivě nebo salvou. Pomocný raketový motor na pevné palivo vynese raketu nad hladinu, poté je odhozen kryt nasávacího otvoru tryskového motoru a ten je spuštěn. Raketa může být v průběhu letu řízena podle měnící se situace, její důležitá centra jsou chráněna pancéřem a její cena je blízká ceně stíhacího letadla. Může nést konvenční hlavici se 750 kg výbušniny nebo jadernou hlavici o síle 500 kT.

Kromě toho je na ponorce šest torpédometů v přídi, a to čtyři ráže 650 mm a dva ráže 533 mm, z nichž lze odpalovat torpéda jak paroplynová, tak elektrická, s hlavici konvenčními i jadernými o síle 1,5 kt, nebo protiponorkové střely. Zásoba ve skladech ponorky je až 28 torpéd a střel.

Ponorka je vybavena radarovými systémy, aktivními i pasivními sonary a širokou škálou rádiových prostředků pro spojení HF, VHF, UHF i prostřednictvím satelitů, dále systémy satelitní navigace a systémem rozpoznávání vlastních plavidel. Kromě tyčových antén na velitelské věži používá i vlečené antény, které jí umožňují komunikaci při ponoření. Elektronické a akustické systémy dovolují osádce ponorky kontrolovat okruh o poloměru až 200 km.

Vnitřní uspořádání trupu ponorky třídy Oscar II je v devíti oddílech:

- 1. oddíl:** přední palebné stanoviště včetně skladu torpéd a střel a ubytování obsluhy;
- 2. oddíl:** velitelské stanoviště;

- 3. oddíl:** pracoviště řízení palby a rádiových služeb;
- 4. oddíl:** ubytovací a stravovací prostor posádky;
- 5. oddíl:** první reaktor OK-650b a oddělené pomocné provozy;
- 6. oddíl:** druhý reaktor OK-650b;
- 7. oddíl:** první parní turbína;
- 8. oddíl:** druhá parní turbína;
- 9. oddíl:** ovládací mechanismy kormidel.

Ponorka má dvě záchranné komory – jednu před velitelskou věží v levé polovině trupu a druhou na zádi před kýlovkou směrového kormidla. V přední části trupu ponorky jsou vodorovná kormidla, která mohou být při plavbě na hladině skryta v trupu ponorky. Jsou otočná kolem svislé osy a jejich schránka je zakryta krytem jak při vysunutí, tak při zasunutí. Prakticky se otvírá pouze při změně stavu. Ve vrcholu horní části směrového kormidla je umístěno jedno ze snímacích

čidel sonaru a sdružená svítlna pozičních světel. Přední bílé světlo je na sklopném stožárku na přídi před nástavbou velitelské věže. Na přední části nástavby je umístěn znak lodě a na jejích obou bocích znaky jednotky (divize).

Vybarvení ponorky:

černá matová: celé plavidlo včetně všech dílů dále neuvedených;
bílá: pás na vodorovce, stupnice a čísla ponoření na trupu a velitelské věži, doplňující linie na přídi, pruh šíře 100 mm na nástavbě za velitelskou věží;
zelená: pravé poziční světlo;
červená: levé poziční světlo;
barva mosazi: pohonný šroub.

Ponorky řady Oscar II ve službě v Severní a v Tichomořské flotile: K-148 Krasnodar; K-132 Irkutsk; K-119 Voronež; K-173 Krasnojarsk; K-410 Smolensk; K-449 Čeljabinsk; K-150 Tomsk; K-266 Orel; K-186 Omsk; K-456 Viljučinsk; K-141 Kursk.

Další dvě jsou ve stavbě: K-530 Bělgorod; K-135 Volgograd.

Takticko-technická data rakety 3M-45 Granit:

Délka	10,5 m
Rozpětí	2,6 m
Průměr trupu	0,88 m
Hmotnost	6980 kg
Dolet	550 km
Motor reaktivní	KR-93
Hlavice konvenční trhavina	750 kg
Hlavice jaderná o síle výbuchu	500 kt
Ovládání vnitřní naprogramováním a orientací za pomoci satelitů	
Ovládání vnější aktivní rádiem a radiolokací	

Závěrem upozorňuji případné zájemce o stavbu modelu ponorky K-141 Kursk na vložení plánu v polském modelářském časopise Modelarz 6/2001 a 7/2001, kde je rozkreslena též řada detailů, včetně podélných vodorovných a svislých řezů trupu.

Jiří Řeřucha

Použité prameny:

Internet – oficiální stránka Ruského vojenského námořnictva a další uveřejněné informace, časopisy Modelarz; Morze, Statki i Okrety.

